

**Plangebied Laan van Romen 27 en 29
te Berkel en Rodenrijs, gemeente
Lansingerland**

Een Bureauonderzoek en Karterend Veldonderzoek

Opdrachtgever: Politie Rijnmond

Hazenbergh AMZ Publicaties 2010-03

Colofon

Hazenberg AMZ Publicaties 2010-03

Titel: Plangebied Laan van Romein 27 en 29 te Berkel en Rodenrijs, gemeente Lansingerland. Een bureauonderzoek en karterend veldonderzoek.

Projectnummer: 3691

Projectcode: ATKB-B&R

Auteur: drs. D.R. Stiller

Opdrachtgever: Politie Rijnmond

Versie: 1.0

Autorisatie: drs. L. Bruning

Datum: 23 maart 2010

ISSN 1872-4736

Hazenberg Archeologie Leiden bv

Middelstegracht 89r

2312 TT LEIDEN

☎ 071 – 51 26 216

☎ 071 - 5212 437

🌐 <http://www.hazenbergarcheologie.nl/>

© 2010 Hazenberg Archeologie Leiden bv

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hazenberg Archeologie Leiden bv.

Contactgegevens Hazenberg Archeologie

Contactpersoon	Daniël Stiller
Telefoon	071 – 51 26 216
Mobiel	06 – 30 72 34 86
Adres	Middelstegracht 89r 2312 TT Leiden
E-mail	d.stiller@hazenbergarcheologie.nl

Contactgegevens opdrachtgever

Organisatie	Politie Rotterdam-Rijnmond
Contactpersoon	dhr. A.A.C. Vaarwater
Telefoon	010 – 27 49 210 / 06 533 93 164
Mobiel	
Postadres	Postbus 70023 3000 LD Rotterdam
E-mail	Arie.vaarwater@rijnmond.politie.nl

Autorisatie
(paraaf)

Hazenberg rcheologieLeiden

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Administratieve gegevens	3
1. Inleiding	4
1.1 Plangebied	4
1.2 Onderzoeksdoel	6
1.3 Onderzoeksofzet en methode	6
2. Resultaten bureauonderzoek	7
2.1 Inleiding	7
2.2 Resultaten: landschappelijke situatie	7
2.3 Resultaten: Historisch grondgebruik	8
2.4 Resultaten: archeologie	9
2.5 Archeologische verwachting op basis van bekende gegevens	11
3. Resultaten	12
3.1 Inleiding	12
3.2 Resultaten: booronderzoek	12
3.3 Interpretatie en samenvatting	14
4. Conclusies en aanbevelingen	16
4.1 Conclusies	16
4.2 Aanbevelingen	16
Literatuur	18
Digitale Bronnen	18
Lijst met Afbeeldingen	18
Lijst met Bijlagen	19
Bijlage 1: Resultaten booronderzoek	20
Bijlage 2: Boorprofiel	21

Administratieve gegevens

Provincie	Zuid-Holland
Gemeente	Lansingerland
Plaats	Berkel en Rodenrijs
Toponiem	Laan van Romen 27 en 29
Kaartblad	37 F
Coördinaten	92537/445268, 92569/445260, 92559/445225, 92528/445236
Kadastraal nr.	Berkel en Rodenrijs, sectie A, perceel 3329
Oppervlakte plangebied	Ca 1300 m ²
Hoogte maaiveld	3.36 - 4.10 m NAP
Grondwatertrap	Onbekend: bebouwd gebied. In de omgeving II tot V aanwezig.
Opdrachtgever	Politie Rotterdam-Rijnmond
Uitvoerder	Hazenberg Archeologie
Bevoegd Gezag	Gemeente Lansingerland
Contactpersoon bevoegd gezag	Stam Faasen
Deskundige namens bevoegd gezag	?
Procedure	Bureauonderzoek en karterend veldonderzoek
Huidig grondgebruik	Bebouwd, parkeerterrein, perkje
Historisch grondgebruik	Buitengebied, 20 ^{ste} eeuw bebouwd
Geplande bestemming	verbouw en uitbreiding politiebureau
Belangrijkste bodemverstoringen	Bouw politiebureau 20 ^{ste} eeuw
Onderzoeksmelding (CIS-code)	40093
Datum onderzoeksmelding	22-03-2010

1. Inleiding

Het plangebied Laan van Romen 27 en 29 te Berkel en Rodenrijs is momenteel in gebruik als politiebureau. Aangezien de huidige locatie niet meer voldoet en tevens een uitbreiding van het korps wordt voorzien, zal het huidige bureau verbouwd en uitgebreid worden. In het kader daarvan zullen bodemversturende activiteiten plaatsvinden.

Het bestaande gebouw alsook de nieuw te bouwen uitbreiding zijn of worden niet onderkelderd. Wel is er een kruipruimte voorzien. De diepte van de funderingen bedraagt maximaal 1 m onder maaiveld. Daarnaast worden ten behoeve van het nieuw te bouwen gedeelte enkele heipalen geplaatst. De diepte alsook het exacte aantal heipalen is nog niet bekend.

Het laten uitvoeren van archeologisch vooronderzoek is in het kader van de bestemmingswijziging door het bevoegd gezag (de gemeente Lansingerland) verplicht gesteld. Op verzoek van Aqua Terra-Kuiperburger (AKTB) en Politie Rijnmond heeft Hazenberg Archeologie een archeologisch bureauonderzoek opgesteld, en een verkennend en karterend veldonderzoek d.m.v. grondboringen uitgevoerd. Op basis hiervan wordt een advies geformuleerd met betrekking tot eventueel te nemen vervolgstappen.¹

1.1 Plangebied

Het plangebied is ca. 39 m lang en ca 33 m breed, met een totale oppervlakte van ca 0.13 ha. Het is gelegen aan de rand van de historische dorpskern van Berkel en Rodenrijs. Deze heeft volgens de Cultuurhistorische hoofdstructuur (CHS) van de provincie Zuid-Holland een zeer grote kans op het aantreffen van archeologische sporen. Het laten uitvoeren van archeologisch vooronderzoek is in het kader van de bouwvergunning dan ook door het bevoegd gezag (de gemeente Lansingerland) verplicht gesteld.

Het plangebied wordt aan de zuidzijde begrensd door de Laan van Romen, aan de west- en noordzijde door de Terpstraat en aan de oostzijde door de Raadhuislaan. Het huidige politiebureau staat midden in het plangebied. Aan de zuidzijde is een perkje met gras en bomen aanwezig. De noordelijke helft van het plangebied bestaat uit een parkeerterrein met in de noordwestelijke hoek enige bebouwing bestaande uit een zendmast met bijbehorende aansluitingen en een elektriciteitshuisje.

¹ Onderzoek in het kader van de Archeologische Monumentenzorg wordt in de regel gefaseerd uitgevoerd. Na afronding van iedere fase wordt bepaald of een volgende fase noodzakelijk is. De eerste fase van onderzoek bestaat uit een archeologisch bureauonderzoek, dat - afhankelijk van de uitkomsten - later eventueel gevolgd kan worden door veldonderzoek.

**Berkel & Rodenrijs - Laan van Romein 27-29
ATKB - B&R 3691**

Inventariserend veldonderzoek d.m.v. karterende boringen (voor Politie Rotterdam Rijnmond)

Hazenberg **A**rcheologie HJvO 24-02-2010

Legenda

topografie
 bebouwing
 onderzoeksgebied
 historische kern

Afb. 1: Ligging plangebied

Afb. 2: Luchtfoto plangebied. Het plangebied is rood omcirkeld (www.google.com/maps)

1.2 Onderzoeksdoel

Het doel van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische waarden in het plangebied. Dit gebeurt aan de hand van bestaande bronnen en betreft de aan- of afwezigheid, het karakter, de omvang, de datering, de gaafheid en conservering, en de relatieve kwaliteit van de archeologische waarden. Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek wordt een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied opgesteld. Doel van het verkennende en karterende booronderzoek is het toetsen en aanvullen van deze gespecificeerde verwachting.

Het resultaat van het bureau- en booronderzoek is een conclusie met een (selectie)advies, op basis waarvan door het bevoegd gezag een beslissing genomen kan worden ten aanzien van de te nemen vervolgstappen (behoud in situ, vervolgonderzoek, vrijgave van het gebied, of een combinatie hiervan).

1.3 Onderzoekopzet en methode

1.3.1 bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

ARCHIS

Cultuurhistorische Hoofdstructuur Provincie Zuid-Holland

Diverse onderzoeksrapporten van in de omgeving uitgevoerde onderzoeken

Historisch kaartmateriaal

Vermeld moet worden dat een deel van de achtergrondinformatie afkomstig is van het bureauonderzoek dat is uitgevoerd ten behoeve van het opstellen van de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Lansingerland. Deze is door de gemeente ter beschikking gesteld. Opgemerkt moet worden dat deze nog niet door de gemeenteraad is goedgekeurd.²

1.3.2 verkennend en karterend booronderzoek

Plan van Aanpak

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) is uitgevoerd conform het daartoe opgestelde Plan van Aanpak (PvA).

Het IVO betrof in eerste instantie een verkennend booronderzoek. Tijdens het veldonderzoek is op basis van de resultaten besloten het veldonderzoek op te schalen naar een karterend veldonderzoek. Terugkeren voor een extra onderzoek kon op deze manier uitbespaard worden. Voor een karterend onderzoek is een dichter grid vereist. Op basis van de grootte van het plangebied volstond een beperkte uitbreiding van het onderzoek, te weten met 2 à 3 boringen. Het boorgrid is gebaseerd op het in de Leidraad voor Karterend Booronderzoek aangegeven grid voor een gebied met een ondergrond van klei en huisplaatsen daterende vanaf de Bronstijd.³ In totaal zijn 7 boringen gezet.

Uitgevoerd onderzoek

De boorpunten zijn voorafgaand aan het veldwerk uitgezet op het kaartmateriaal van het plangebied. Hierbij was al rekening gehouden met het eventueel opschalen naar een karterend onderzoek. Aan de hand van de situatie ter plaatse zijn de definitieve boorlocaties bepaald. Deze zijn vervolgens aan de hand van de bestaande bebouwing ingemeten (x en y-waarde). Met behulp van een waterpas is de NAP hoogte vastgesteld.

² Kerkhoven, 2009

³ Tol, Verhagen en Verbruggen, 2006

De boringen zijn uitgevoerd met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en een guts met een diameter van 3 cm. De boringen zijn lithologisch beschreven conform NEN5104 en de overige kenmerken volgens het RBB.⁴ Het opgeboorde sediment is geïnspecteerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren en artefacten door middel van snijden/brokkelen van de boorkern.

2. Resultaten bureauonderzoek

2.1 Inleiding

Om het uitgevoerde onderzoek en de resultaten daarvan te begrijpen, is het noodzakelijk deze in een breder kader te beschouwen. Het plangebied ligt aan de rand van de historische dorpskern van Berkel en Rodenrijs. Verder zijn in de omgeving diverse archeologische vindplaatsen bekend. De resultaten daarvan worden hieronder vermeld.

2.2 Resultaten: landschappelijke situatie

De fysisch-geografische regio waarin het plangebied ligt is het westelijk veengebied. In het gebied liggen de pleistocene afzettingen, behorende tot de formatie van Kreftenheye, op een diepte van 8 tot 12 m onder NAP.⁵ Aan het begin van het Holoceen werd de regio doorsneden door diverse rivieren. De afzettingen van deze rivieren, de formatie van Echteld, bedekken deels de oudere afzettingen. Als gevolg van de voortgaande zeespiegelstijging en de daaruit voortvloeiende overstromingen vanuit de zee zijn over dit landschap ook wel mariene afzettingen behorende tot de formatie van Naaldwijk (de vroegere afzettingen van Duinkerke en Calais) afgezet. Deze bestaan uit een opeenvolging van zeer fijn tot matig fijn zand naar sterk zandige of siltige klei. Binnen de formatie zijn meerdere laagpakketten te onderscheiden. Relevant zijn het laagpakket van Wormer en het laagpakket van Walcheren. Deze zijn in getijdegeulen en op zandplaten afgezet.⁶ Door de vorming van een steeds bredere gordel strandwallen langs de kust, ontstond een steeds meer gesloten kuststrook, waardoor de invloed van de zee op het achterland afnam. Hierdoor verslechterde ook de afwatering van het achterland. De steeds verdergaande vernatting leidde ertoe dat in de gebieden achter en tussen de strandwallen op uitgebreide schaal veenvorming kon optreden. Dit veen wordt gerekend tot de formatie van Nieuwkoop. Het veen is grotendeels in de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd afgegraven voor de turfwinning. Als gevolg hiervan liggen de onderliggende zandige tot kleiige afzettingen weer aan het oppervlakte.

Bodem

Het plangebied zelf ligt in de bebouwde kom en is als dusdanig niet gekarteerd. In de iets ruimere omgeving zijn meerdere bodemtypen aanwezig. Ten westen van het plangebied zijn licht kalkrijke zeekleigronden (Mn35A) aanwezig. Ten zuiden en westen van het plangebied komen moerige eerdgronden (Wo) en niet gerijpte minerale gronden voor.

Door Aqua Terra-KuiperBurger zijn in kader van milieukundig onderzoek reeds enkele boringen op het terrein gezet. Drie boringen geven een beeld van de bodemopbouw tot 2 m onder maaiveld (- mv). De overige reiken niet verder dan tot in de bouwvoor. Twee boringen laten vanaf 50 en 100 cm - mv zwak tot matig siltige kleilagen zien. Deze zijn bruingrijs tot grijs van kleur. Hierboven zijn zandige lagen aanwezig, waarschijnlijk de bouwvoor. In één boring is onder 80 cm - mv bruingrijs matig fijn zand aangetroffen. Waarschijnlijk betreft het een verstoring.

⁴ RAAP Bodem Beschrijvingsstelsel, versie 1.0, 2002

⁵ Berendsen 2005 blz 123-146

⁶ Mulder et al 2003 blz. 315-317

2.3 Resultaten: Historisch grondgebruik

Binnen de gemeente Lansingerland zijn in het gebied ten zuiden van Berkel en Rodenrijs sporen van jachtkampen en bewoning gevonden daterende uit het Neolithicum. De oudste sporen die in Berkel en Rodenrijs zelf zijn aangetroffen, behoren tot de vroegste fase van het dorp in de 10de eeuw en de ontginningen van het veengebied. In deze periode bestaan er in de omgeving van plangebied diverse ontginningsdorpen en gehuchten. De belangrijkste daarvan was het dorp Berkel en Rodenrijs, waarvan de eerste vermelding dateert uit 963 na Christus. In de daarop volgende eeuwen blijft turfwinning een belangrijke bezigheid. De hierdoor ontstane petgaten worden door afkalving en steeds verdere vervening steeds groter. Om het water te beheersen worden vanaf de 18de eeuw de diverse ontstane plassen weer ingepolderd. De vruchtbare gronden in de polders worden in gebruik genomen voor de landbouw.

De oudste historische kaart waarop de onderzoekslocatie te herkennen is, is de kaart van Kruikius uit 1712. Op deze kaart is ten zuiden van een kerk bebouwing en een boomgaard aangegeven. Het onderzoeksgebied zelf ligt waarschijnlijk ten zuiden hiervan in een plasseengebied genaamd de Wilderd. Gezien de redelijke rechte oevers en stroken land in de plassen zelf gaat het hier waarschijnlijk om petgaten en niet om een natuurlijke plas.

Afb. 3: Kaart van Kruikius, 1720. De globale ligging van het plangebied is rood omcirkeld

Een tweede kaart uit de 18de eeuw dateert uit 1770 en betreft de "Kaart van Kley- en

veenlanden in de Butterdorpsche polder gelegen in enz" gemaakt door P. Smits. Deze kaart is gebaseerd op een andere kaart "...getrokken en getekent, uit de Generale kaart van 't Hoogheemraadschap van Schieland ..." van C. Beket en C. Swieb. Op de kaart uit 1770 staat de kerk afgebeeld met ten zuiden daarvan enige bebouwing aan een waterweg of plas. De petgaten van de Wilderd zoals die op de kaart van Kruikius afgebeeld stonden, zijn hierop niet aangegeven en zijn waarschijnlijk grotendeels gedempt. Op de kadastrale kaart uit de periode 1811-1832 lijkt weinig te zijn veranderd. Het gebied direct ten zuiden van de kerk wordt wel duidelijker aangegeven. Hier zijn twee sloten en een plas aangegeven. Bebouwing ontbreekt. Op de militaire topografische kaart uit 1877 blijkt het gebied verder droogemaakt te zijn. Alleen de zuidelijkste sloot is nog aanwezig. Het is niet geheel uitgesloten dat deze door het onderzoeksterrein liep. In dat geval valt de noordzijde van het plangebied binnen een terrein met begroeiing. De rest of het hele terrein was in gebruik als weiland.

Op het kaartmateriaal van 1939 en later is te zien dat het zuidelijke deel van Berkel en Rodenrijs meer en meer bebouwd wordt. Het onderzoeksterrein en de directe omgeving blijven echter relatief leeg en zijn mogelijk in gebruik als moes- of volkstuinen. De huidige bebouwing is in de periode tussen 1968 en 1974 verschenen.

Afb. 4: "Kaart van Kley- en veenlanden in de Butterdorpsche polder gelegen in enz" gemaakt door P. Smits in 1770 (bron www.watwaswaar.nl)

2.4 Resultaten: archeologie

Voor het plangebied zelf zijn in Archis II (februari 2010) drie onderzoeksmeldingen bekend. Twee daarvan betreffen grote boor- en/of bureaustudies in het kader van infrastructuur werken en voegen niets toe aan het in dit rapport geschetste beeld (onderzoeksmeldingen 10140 en 29747). Een derde onderzoeksmelding betreft een bureaustudie in het kader van het opstellen van de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Lansingerland (onderzoeksmelding 37871).⁷ Deze bureaustudie is echter nog niet definitief goedgekeurd door de raad. De resultaten hiervan zijn wel al in dit rapport verwerkt.

Verder zijn in een straal van ruim 1 km rondom het plangebied diverse onderzoeksmeldingen bekend. Het betreffen de hieronder vermelde onderzoeken en

⁷ Kerkhoven 2009

waarnemingen. De nummers tussen haakjes refereren daarbij naar de codes waaronder deze in Archis II geregistreerd zijn.

Afb. 5: Kadastrale kaart 1811-1832 (bron www.watwaswaar.nl)

Afb. 6: Topografische militaire kaart 1877 (bron www.watwaswaar.nl)

Onderzoeken

Op circa 240 m ten noordwesten van het plangebied zijn bij een archeologische begeleiding (onderzoeksmeldingsnr. 39021, met waarnemingsnr. 414752) bewoningssporen en vondstmateriaal daterende uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd gedocumenteerd. De bewoningssporen maken deel uit van de historische kern van het dorp Berkel en Rodenrijs in de Late Middeleeuwen.

Circa 330 m ten noorden van het plangebied, bij de Julianastraat, zijn enkele onderzoeken uitgevoerd. Bij een booronderzoek (onderzoeksmeldingnr. 17367) is een redelijk onverstoord bodemprofiel waargenomen met natuurlijke kleilagen met daarop een ophogingspakket met materiaal uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. Bij een daarop volgende archeologische begeleiding van graafwerkzaamheden (onderzoeksmelding 7831, met waarneming 51541) zijn enkele sporen en vondstmateriaal verzameld. Deze konden allen in de Nieuwe tijd gedateerd worden en zijn waarschijnlijk 19de eeuws.

Bij een booronderzoek (onderzoeksmeldingsnr. 14085), circa 500 m ten noorden van het plangebied, zijn archeologische vondsten gedaan uit de Nieuwe Tijd. Echter, deze zijn allen afkomstig uit een verstoord pakket.

De meeste onderzoeken in de omgeving van van het plangebied hebben weinig tot geen archeologie opgeleverd of zijn in het kader van grote infrastructuur werken uitgevoerd. Deze laatste voegen, zoals eerder opgemerkt, weinig toe aan het geschetste beeld en worden dan ook verder niet behandeld. Naast de reeds bovengenoemde onderzoeken behoren de volgende onderzoeksmeldingsnummers tot deze categorie: 3371, 5390, 10019, 10315 en 10338. De onderzoeken waarvan geen resultaten bekend zijn of die geen archeologie hebben opgeleverd zijn: 1886, 7483, 25341.

Waarnemingen

Naast de bovenstaande waarnemingen is er één losse waarneming in de omgeving (waarnemingsnr. 26011). Deze betreft een onderzoek naar de kerk van Berkel en Rodenrijs. Hierbij zijn funderingen van de voorganger van de huidige kerk alsook resten van het bijbehorende grafveld aangetroffen. Allen kunnen in de Late Middeleeuwen of de Nieuwe tijd gedateerd worden.

2.5 Archeologische verwachting op basis van het bureauonderzoek

Op basis van zowel de geologische ondergrond als de bekende archeologische waarden kan gesteld worden dat de kans op de aanwezigheid van archeologische waarden op de locatie middelmatig is. Deze verwachting is met name gebaseerd op de ligging in de historische dorpskern van Berkel en Rodenrijs. Eventuele archeologische waarden in het plangebied dateren vermoedelijk uit de Nieuwe tijd. Het is zeer waarschijnlijk dat oudere resten door de vervening en het ontstaan van petgaten in de 16de, 17de en 18de eeuw zijn verdwenen. Op het historisch kaartmateriaal, daterende uit de 18de eeuw, is naast de petgaten een stuk onverveende grond aangegeven direct ten zuiden van de kerk. Het is dan ook niet geheel uit te sluiten dat het noordelijk deel van het terrein intact is gebleven. Hier kunnen resten uit de Late Middeleeuwen dan ook niet worden uitgesloten. Oudere sporen en resten zijn gezien de ligging van het plangebied in het westelijk veengebied onwaarschijnlijk. Dit blijkt ook uit de waarnemingen en onderzoeken die in de directe omgeving gedaan zijn. Hierbij is alleen materiaal daterende uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd aangetroffen.

Op de pleistocene afzettingen van de Kreftenheye formatie in de diepere ondergrond, kunnen sporen en bewoningsresten uit de steentijd aangetroffen worden. Deze afzettingen bevinden zich echter op een dusdanige diepte dat zij niet door de nieuwbouw bedreigd worden.

3. Resultaten van het verkennend en karterend booronderzoek

3.1 Inleiding

In het plangebied zijn in totaal 7 boringen gezet; 4 boringen conform het PvA voor verkennend onderzoek en 3 aanvullende boringen voor het karterende onderzoek (bijlage 1). Van volgens een boorgrid uitgezette boorraaien kon in de praktijk geen sprake zijn vanwege de bebouwing en overige obstakels, zoals riolering en funderingen. Wel is het gelukt om de boringen verspreid over het hele terrein te zetten, zodat toch een goede indruk van de bodemopbouw en eventueel aanwezige archeologie verkregen is. Alleen boring 1 en 6 zijn uiteindelijk ongeveer op de beoogde locatie gezet. Boring 2, in het midden van het terrein, is iets opgeschoven in verband met de aanwezigheid van riolering. Drie boringen zijn uitgevoerd aan de zuidzijde. Boring 7 is vanwege de bebouwing naar de zuidoosthoek van het terrein verplaatst.

Eerst worden hieronder de resultaten van het booronderzoek beschreven. Vervolgens wordt het resulterende bodemprofiel in het kader van de resultaten van het bureauonderzoek geplaatst. In bijlage 1 worden de boorstaten en beschrijvingen per boring weergegeven. Het boorprofiel wordt in bijlage 2 getoond.

3.2 Resultaten: booronderzoek

Boring 1, 2 en 5 liggen ruwweg op één lijn van noord naar zuid (profiellijn B-C). Op basis van deze boringen is het mogelijk om het bodemprofiel van het terrein te reconstruëren. Boringen 1 en 5 zijn doorgezeten naar 4 m – mv, boring 2 tot 2.85 m – mv. Boring 6 is in de noordwest hoek van het terrein gezet en ligt op een oost-west lijn met boring 1 (Profiellijn A-B). Bij deze boring is tot 3 m – mv geboord.

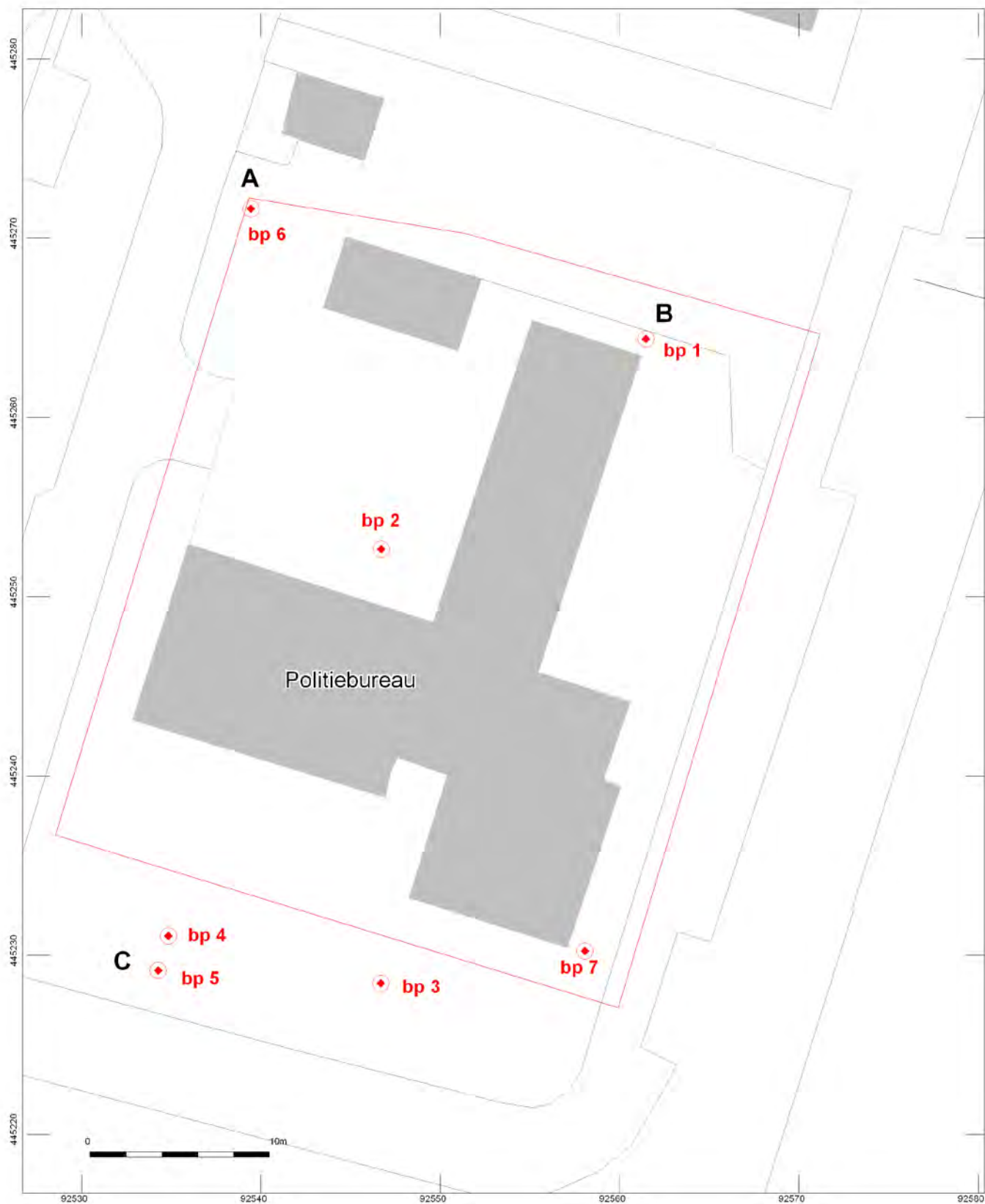
Onder de bouwvoor is in boring 1 licht siltig zand aangetroffen. Het betreft hier een ophogingslaag. Onduidelijk is of het een (sub)recente laag betreft of een oudere ophoging. Direct hieronder is op circa 1.40 m - mv een dun rommelig, geroerd en veraard veenlaagje gezien. Mogelijk betreft het wat restveen of afgezet meermolm. Onder het veenlaagje is een ongeveer 1.30 m dik natuurlijk licht humeus kleipakket aangetroffen. Op 2.70 m – mv bevond zich veraard veen met daaronder rietveen. De dikte van deze laag bedraagt 20 cm. Hieronder zijn matig tot sterk siltige kleipakketten waargenomen.

Boring 2 laat een iets gewijzigd beeld zien. Het bovenste veraarde en geroerde veenlaagje ontbreekt. In de plaats hiervan is een matig siltige, sterk humeuze verrommelde kleilaag aanwezig met daarin baksteenfragmenten. Hieronder is een natuurlijke matige siltige kleilaag aanwezig met daarin enkele veenbrokjes. Op circa 2.30 m – mv is wederom een veraard veenlaagje met daaronder rietveen gezien. In het veraarde laagje is een zandbijmenging aangetroffen, waarschijnlijk een gevolg van erosie van de top van het veen. Op basis van de NAP hoogtematen ligt het veen in boring 2 iets hoger dan dat in de eerste boring. Onder het veen is een vergelijkbaar matig siltige kleipakket aangetroffen als in boring 1.

Aan de zuidzijde van het plangebied is boring 5 gezet. Het maaiveld ligt hier circa 80 cm lager dan aan de noordzijde. Tot 1.85 m – mv zijn ophogingslagen aanwezig. Hieronder zijn alleen matig siltige kleipakketten gezien. Van een verrommelde veenlaag of een natuurlijk veenpakket was geen sprake.

Plangebied Laan van Rome 27-29, Berkel & Rodenrijs (gem. Lansingerland)

Politie Rotterdam Rijnmond

Afb 7: Locatie van de boringen.

In boring 6 is onder de bouwvoor sterk siltige, matig humeuze klei aangetroffen. Deze is geïnterpreteerd als een oude bouwvoor of een ophoging. Deze had een dikte van circa 50 cm. In de laag is een fragmentje verbrande leem aangetroffen. Onder deze kleilaag is een veenpakket waargenomen. Dit pakket is in drie lagen onder te verdelen. Van de bovenste laag, circa 68 cm dik, is de interpretatie onzeker. Deze kan natuurlijk of opgebracht zijn. Een combinatie is ook niet uitgesloten. Het veen zelf is niet veraard. De onduidelijkheid komt deels van drie blauwgrijze kleilaagjes die zijn waargenomen in de bovenste helft. Deze liggen op 10, 18 en 28 cm van de top. Dit kunnen scheurkleien zijn. Dit is klei dat zich in scheuren in het veen heeft afgezet bij een overstroming. Een andere optie is dat het hier om een dempingspakket handelt, waarbij veenplaggen en klei door de mens gedeponerd zijn. Hieronder zijn twee natuurlijke rietveenlagen gezien. Deze hebben een dikte van 20 en 8 cm. Onder het veen komt matig siltige klei voor.

Boringen 3, 4 en 7 zijn allen rond de 1 m – mv gestuit op een ondoordringbare laag. Er is nauwelijks tot geen puin aangetroffen bij het boren. Aangezien de boringen vlakbij de bestaande bebouwing gezet zijn, is geconcludeerd dat het hier waarschijnlijk om funderingen van de bestaande bebouwing gaat. Boring 3 en 4 zijn langs de zuidzijde van het gebouw geplaatst en boring 7 aan de zuidoost zijde. Geconcludeerd kan worden dat de bodem hier tot minimaal 1 m – mv verstoord is.

Op een fragmentje verbrand leem en wat baksteenpuin en mortel na zijn er geen archeologische indicatoren aangetroffen in de boringen.

3.3 Interpretatie en samenvatting

De boringen leveren het volgende beeld van de onderzoekslocatie. De zuidoost- en de zuidzijde zijn tot een diepte van respectievelijk minimaal 0.80 tot 1.20 m – mv verstoord. Hier is waarschijnlijk op de funderingen van het huidige politiebureau gestuit. Bekend is dat deze zich op circa 1 m – mv bevinden. De noordelijke helft is relatief onverstoord. Hier is onder de bouwvoor een intact bodemprofiel aangetroffen. Onder de bouwvoor zijn enkele zandige of kleiige ophogingslagen aangetroffen. Hierin is op baksteen en een enkel fragmentje verbrand leem na geen vondstmateriaal aangetroffen. Gezien het beeld dat uit het historisch kaartmateriaal naar voren komt, is het waarschijnlijk dat deze lagen in de Nieuwe tijd gedateerd kunnen worden.

In de boringen 1, 2 en 6 is tevens veen aangetroffen. In boring 1 is op circa 1.50 m – mv een laagje veraard veen gezien. Mogelijk betreft het restveen of een ophoging. In het geval van het laatste kan het tot de zelfde laag behoren als de het bovenste veenpakket dat in boring 6 gezien is. Hiervan kon niet vastgesteld worden of het een natuurlijk pakket danwel een dempingspakket betreft. Beide zijn op circa 1.40 m – mv aangetroffen. In boring 1 en 2 zijn vervolgens siltige, kleipakketten aangetroffen. Deze zijn vaak iets humeus of hebben veenvlekken. Op circa 2.70, 2.30 en 2.10 m – mv zijn in respectievelijk boring 1, 2 en 6 natuurlijke rietveenlagen aangetroffen. Deze behoren waarschijnlijk bij het Hollandveenpakket behorende tot de formatie van Nieuwkoop.

Een andere verklaring voor het natuurlijke kleipakket op het veen in boring 2 en het geheel ontbreken van het veen in boring 5 zou de ligging van een restgeul kunnen zijn. Dit is echter onwaarschijnlijk omdat het veen ten opzicht van boring 1 hoger ligt in boring 2. Verder liggen de daaronder gelegen natuurlijke kleilagen (zie hieronder) allen ongeveer op dezelfde diepte. Een restgeul zou hier waarschijnlijk ingesneden zijn.

Onder het natuurlijk veenpakket zijn wederom siltige kleipakketten gezien. Deze zijn echter niet meer humeus. De kleipakketten zijn geïnterpreteerd als zijnde afzettingen van de formatie van Naaldwijk. Volgens de oude indeling zouden ze tot de Calais III afzettingen gerekend kunnen worden. Dergelijke afzettingen zijn in de omgeving bij diverse

onderzoeken onder het veen aangetroffen.⁸ De top van deze pakketten ligt over het hele onderzoeksgebied tussen de 6 m en 6.33 m – NAP.

In boring 5 ontbreken de veenlagen en de siltige en iets humeuze kleilagen. Hier is meteen sprake van de formatie van Naaldwijk onder de oude ophogingen of dempingsmateriaal.

In combinatie met het historisch kaartmateriaal kan men de volgende interpretatie maken. Het plangebied ligt aan de rand van de petgaten zoals die op diverse historische kaarten zijn aangegeven. Het noordelijk deel ligt op de strook die bewaard is gebleven tussen de kerk met sloot en de petgaten ten zuiden hiervan. Naar het zuiden toe ontbreekt het veen volledig. Waarschijnlijk is al het veen hier gewonnen tot op de onderliggende kleibodem. In de hoger gelegen noordelijke helft is een deel van het veen nog aanwezig. Hierop is deels wederom een kleipakket afgezet. Mogelijk een deel van afzettingen van toen de petgaten open lagen. Dit wordt verklaard ook de verspoelde veenbrokken die in deze laag bij boring 2 zijn aangetroffen. Een deel van de petgaten lijkt ook gedempt te zijn met veenplaggen. Dit is in boring 6 en mogelijk ook in 1 gezien. Hierop zijn tot aan de huidige bouwvoor zandige ophogingspakketten opgebracht. Ook het hoogteverschil in het maaiveld laat deze indeling nog steeds zien. De noordelijke helft ligt duidelijk hoger dan de zuidelijke helft.

Gezien de resultaten van het booronderzoek kan de verwachtingswaarde bijgesteld worden van middelhoog naar laag.

⁸ Lelivelt 2003 en 2004

4. Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Het onderzoeksgebied ligt in het westelijke veengebied. Een groot deel hiervan is door vervening verdwenen. Langs de noordelijke rand is echter wel nog restveen aangetroffen. Hieronder zijn natuurlijke siltige kleilagen gezien. Een aan de zuidzijde gezette boring kon doorgezet worden tot 4 m – mv. Hierbij is alleen een matig tot sterk siltig kleipakket aangetroffen. Het veen ontbreekt hier volledig. Eventuele aanwezige archeologische waarden die hierin te verwachten zijn (daterende uit m.n. de Middeleeuwen en de Nieuwe tijd) zullen bij de vervening waarschijnlijk geheel verdwenen zijn. Op een dieper niveau kunnen echter oudere archeologische resten aanwezig zijn op afzettingen van de formatie van Kreyfenheye. Deze afzettingen zijn bij dit onderzoek niet aangeboord en worden door de huidige bouwplannen niet verstoord.

De overige boringen die gezet aan de zuidelijke en zuidoostelijke rand zijn op één na allen gestuit op een ondoordringbare laag, gelegen op circa 1.00 tot 1.25 m – mv. De ondoordringbare laag ligt in een diepte van 1.10 en 1.20 m – mv en behoort waarschijnlijk bij de bestaande bebouwing.

Het nu uitgevoerde onderzoek heeft een resultaat opgeleverd dat in overeenstemming is met die van het bureauonderzoek en in de ruimere omgeving eerder uitgevoerde onderzoeken. Zowel de fysisch-geografische en bodemkundige resultaten als de archeologische resultaten sluiten goed aan op het dit beeld. Het onderzoek heeft uitgezonderd op het relatief intacte bodemprofiel geen vondsten of waarnemingen opgeleverd die hebben geleid tot wezenlijk nieuwe inzichten of interpretaties. Dit wil niet zeggen dat het onderzoek niet noodzakelijk of zinvol is geweest. Een relatief intacte bodemprofiel en de ligging nabij de historische dorpskern geeft aan de dat de verwachtingswaarde zoals aangegeven op waardenkaarten in eerste instantie terecht was. Aan de onderzoeksdoelen voor een verkennend inventariserend veldonderzoek was hiermee voldaan. De vervolgstap binnen het archeologisch onderzoek bestaat uit een karterend onderzoek. Dit met tot doel om de eventueel aanwezige archeologische waarden ook daadwerkelijk op te sporen en te karteren. Aangezien dit voor het onderzoeksterrein maar een minimale extra inspanning vereiste zijn enkele extra boringen gezet om aan de eisen voor een karterend booronderzoek te voldoen. Hierbij is de waarschijnlijke begrenzing van de petgaten vastgesteld. Archeologische vindplaatsen zijn niet aangetroffen.

4.2 Aanbevelingen

Onder de bouwvoor zijn enkele oude ophogingslagen aangetroffen. Op baksteenfragmenten en een enkele fragmentje verbrand leem zaten hier geen archeologische indicatoren van belang. Ophogingslagen en baksteenfragmenten zijn gezien de locatie aan de rand van de historische dorpskern te verwachten, en zijn op zich niet bijzonder. Er zijn dus geen aanwijzingen voor belangwekkende archeologische waarden voor het plangebied binnen de onderzochte diepte.

Verder is vastgesteld dat de bouwvoor over het algemeen ongeveer een meter dik is en de bodem aan zuidoostzijde van het terrein tot minimaal 1.20 m – mv reeds verstoord is. Aangezien de de nieuwbouwplannen de ondergrond niet dieper verstoren dan circa 1 m – mv geven de resultaten van het uitgevoerde onderzoek geen aanleiding om te vermoeden dat de bouwactiviteiten archeologische waarden bedreigen.

Op basis van bovenstaande overwegingen wordt nader archeologisch onderzoek daarom niet noodzakelijk geacht.

De beslissing of nader archeologisch onderzoek wordt verlangd, wordt echter genomen door de daartoe bevoegde overheid, de gemeente Lansingerland.

De kans dat bij de graafwerkzaamheden archeologische vondsten of sporen worden aangetroffen blijft aanwezig. Voor dergelijke gevallen geldt een wettelijke meldingsplicht: als bij uitvoering van de werkzaamheden archeologische vondsten aangetroffen worden, is de opdrachtgever conform artikel 53 en 54 van de Monumentenwet verplicht deze te melden bij de bevoegde overheid (gemeente Lansingerland).

Literatuur

Berendsen, H.J.A., 2005: *Landschappelijk Nederland. Fysische geografie van Nederland*. Assen

Kerkhoven, M., 2009: *Lansingerland - Een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart. Delftse Archeologische Rapporten 97*, Delft

Lelivelt, R.A., 2003: *Provinciale weg N470. De Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI) van een gedeelte van de zuidelijke tak van de aan te leggen provinciale weg N470 in de gemeente Berkel en Rodenrijs. BOORrapporten 140*, Rotterdam

Lelivelt, R.A., 2004: *Berkel en Rodenrijs 't Noordeindsche Dael. Een archeologische inventarisatie door middel van grondboringen. BOORrapporten 161*, Rotterdam

Lelivelt, R.A., 2005: *Berkel en rodenrijs westersingel 102. een archeologische inventarisatie door middel van grondboringen. BOORrapporten 217*, Rotterdam

Moree, J.M. 2003: *De Standaard Archeologische Inventarisatie van de zuidelijke tak van de N470 in de gemeente Berkel en Rodenrijs. BOORrapporten 126*, Rotterdam

Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff & T.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*, Groningen/Houten.

Peters, F.J. C. 1999: *Vinex-locatie 'Noordrand III', Berkel en Rodenrijs, Een aanvullende archeologische inventarisatie. BOORrapporten 52*, Rotterdam

Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen & M. Verbruggen, 2006: *Leidraad inventariserend veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek. SIKB*, Gouda.

Tol, A., P. Verhagen, A. Borsboom en M. Verbruggen, 2004: *Prospectief boren – een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. RAAP-rapport 1000*, Amsterdam.

Digitale Bronnen

Archis II
www.watwaswaar.nl
www.google.com/maps

Lijst met Afbeeldingen

Afb. 1: Ligging plangebied
Afb. 2: Luchtfoto plangebied. (bron www.google.com/maps)
Afb. 3: Kaart van Kruikius, 1712.
Afb. 4: "Kaart van Kley- en veenlanden in de Butterdorpsche polder gelegen in enz" gemaakt door P. Smits in 1770 (bron www.watwaswaar.nl)
Afb. 5: Kadastrale kaart 1811-1832 (bron www.watwaswaar.nl)
Afb. 6: Topografische militaire kaart 1877 (bron www.watwaswaar.nl)
Afb. 7: Locatie van de boringen.

Lijst met Bijlagen

Bijlage 1: Boorprofiel plangebied

Bijlage 2: Boorstaten

Bijlage 3: Archeologische waarden afkomstig uit Archis

Bijlage 4: Bodemkaart afkomstig uit Archis

Bijlage 1: Resultaten booronderzoek

Boring 1

3.36 m - NAP
 4.04 m - NAP
 4.64 m - NAP
 4.84 m - NAP
 4.99 m - NAP
 5.34 m - NAP
 5.54 m - NAP
 5.61 m - NAP
 6.14 m - NAP
 6.22 m - NAP
 6.33 m - NAP
 6.89 m - NAP
 7.44 m - NAP

Bestrating
 Grijs licht siltig zand. Oxiderend. licht ijzerhoudend, doorwereld.
 Interpretatie: bouwzand, ophoging

Grijs licht siltig zand. Oxiderend, matig ijzerhoudend, kleibrokken, baksteen, schelp 1. Interpretatie: Ophoging

Grijs, licht siltig zand. Oxiderend. Interpretatie: Recente ophoging, Rommel

Bruine matig siltige, sterk humeuze klei. Oxiderend. Interpretatie (Oude?) bouwvoor/ophoging, Rommelig, brokken, Venig, mortel, baksteen puntje

blauwgrijs, licht siltig zand. Reducerend. Interpretatie: Ophoging

Bruine, matig siltige, sterk humeuze klei. Interpretatie: GE?; Kleibrokken, rommelig, hard, baksteen

Grijze, matig siltige klei. Interpretatie: Natuurlijk, licht venige vlekken, af en toe (verspoelde) veenbrokken

Zwambuin licht kleilig veen. Veel zand bijmenging. Top veraard, erosie top veen.
 Bruine, licht kleilig veen, niet veraard veen, geen zand
 Donkergrijs, matig siltig, licht humeuze klei. Rietwortels.
 Interpretatie: Natuurlijk

Ende boring 2.65 m -mv

Bestrating
 Grijs licht siltig zand. Oxiderend. Interpretatie: Recente ophoging, Rommel

Bruine matig siltige, sterk humeuze klei. Oxiderend. Interpretatie (Oude?) bouwvoor/ophoging, Rommelig, brokken, Venig, mortel, baksteen puntje

blauwgrijs, licht siltig zand. Reducerend. Interpretatie: Ophoging

Bruine, matig siltige, sterk humeuze klei. Interpretatie: GE?; Kleibrokken, rommelig, hard, baksteen

Grijze, matig siltige klei. Interpretatie: Natuurlijk, licht venige vlekken, af en toe (verspoelde) veenbrokken

Zwambuin licht kleilig veen. Veel zand bijmenging. Top veraard, erosie top veen.
 Bruine, licht kleilig veen, niet veraard veen, geen zand
 Donkergrijs, matig siltig, licht humeuze klei. Rietwortels.
 Interpretatie: Natuurlijk

Ende boring 2.65 m -mv

Boring 2

3.40 m - NAP
 3.48 m - NAP
 3.88 m - NAP
 4.33 m - NAP
 4.68 m - NAP
 5.03 m - NAP
 5.81 m - NAP
 5.90 m - NAP
 6.04 m - NAP
 6.33 m - NAP

Bestrating
 Grijs licht siltig zand. Oxiderend. Interpretatie: Recente ophoging, Rommel

Bruine matig siltige, sterk humeuze klei. Oxiderend. Interpretatie (Oude?) bouwvoor/ophoging, Rommelig, brokken, Venig, mortel, baksteen puntje

blauwgrijs, licht siltig zand. Reducerend. Interpretatie: Ophoging

Bruine, matig siltige, sterk humeuze klei. Interpretatie: GE?; Kleibrokken, rommelig, hard, baksteen

Grijze, matig siltige klei. Interpretatie: Natuurlijk, licht venige vlekken, af en toe (verspoelde) veenbrokken

Zwambuin licht kleilig veen. Veel zand bijmenging. Top veraard, erosie top veen.
 Bruine, licht kleilig veen, niet veraard veen, geen zand
 Donkergrijs, matig siltig, licht humeuze klei. Rietwortels.
 Interpretatie: Natuurlijk

Ende boring 2.65 m -mv

Boring 3

4.04 m - NAP
 5.04 m - NAP
 5.14 m - NAP
 5.29 m - NAP

Bruingrijze, licht zandige, matig humeuze klei. Oxiderend, Interpretatie: recente ophoging, Rommelig, baksteen, zandbrokjes

Bruingrijze, zeer sterk siltige, matig humeuze klei. Oxiderend. Grijze kleibrokken, puin, Idem, maar zwaarder van kleur

Ondoordringbaar. Betonplaat? Einde Boring 1.25 m - mv

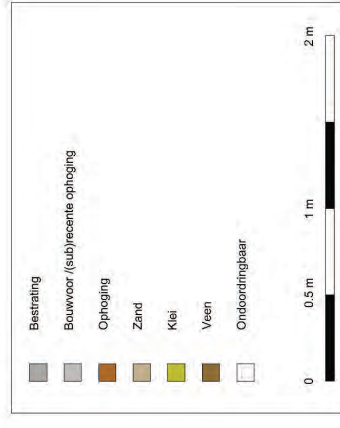
Boring 4

4.19 m - NAP
 4.44 m - NAP
 5.29 m - NAP

Bruingrijze, licht zandige, matig humeuze klei. Oxiderend, Interpretatie: recente ophoging, Rommelig, wortels

Grijs, licht zandige klei, matig ijzerhoudend. Oxiderend. Interpretatie: Recente ophoging, Zandbrokjes en puinjtes

Ondoordringbaar. Betonplaat? Einde Boring 1.10 m - mv

Bijlage 2: Boorprofiel

A Boring 6

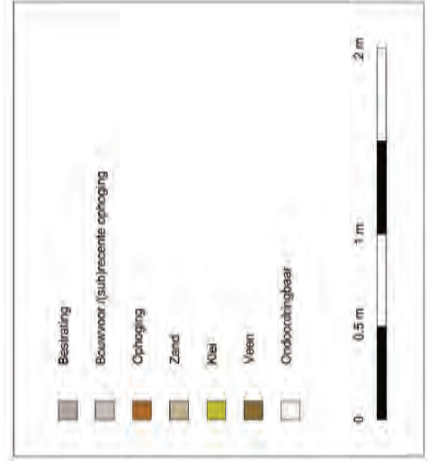
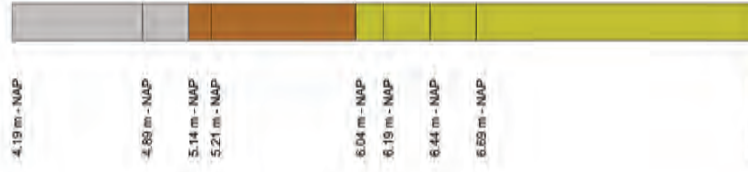
B Boring 1

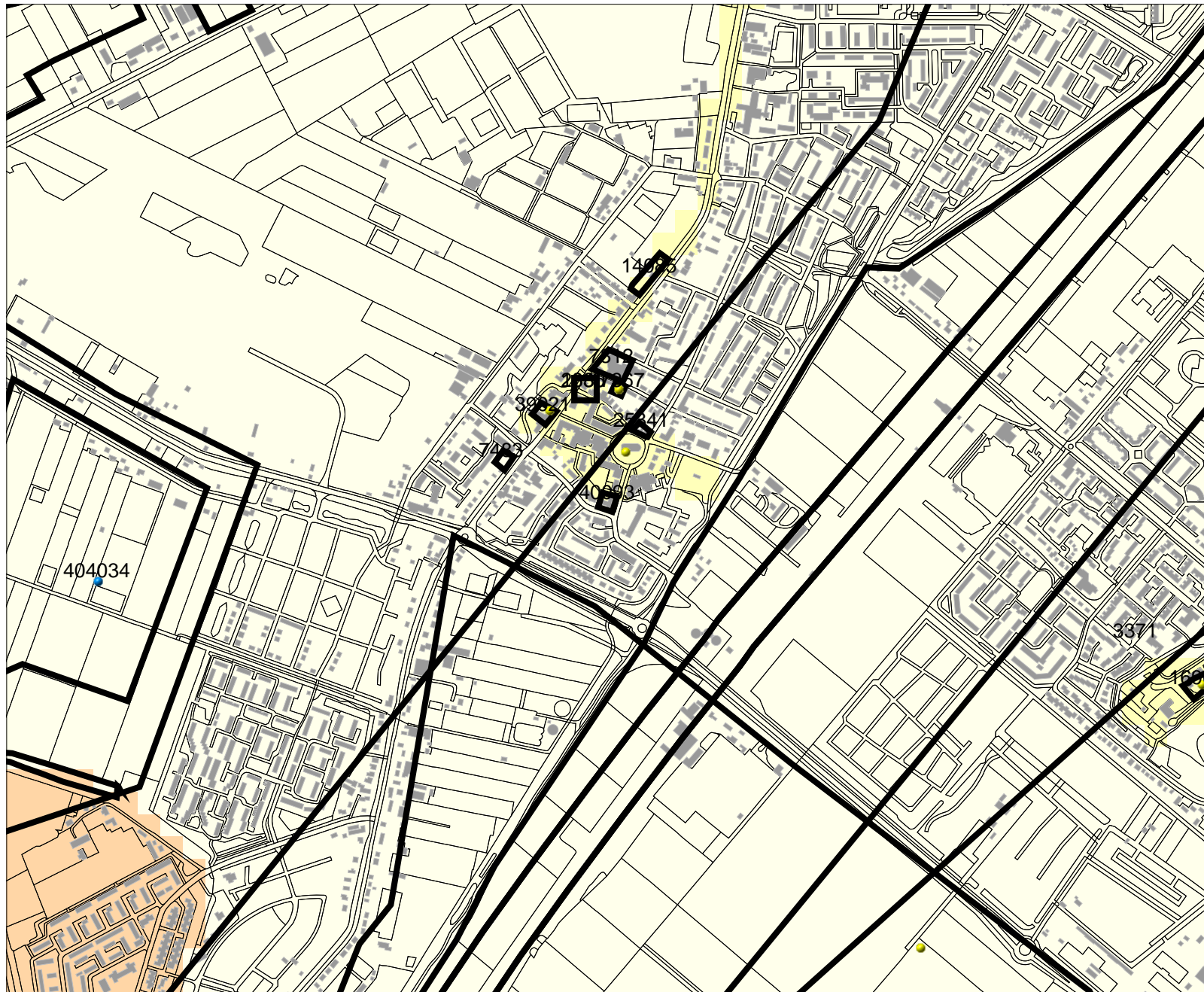
Boring 2

C Boring 5

Bijlage 3: Archeologische waardenafkomstig uit Archis II

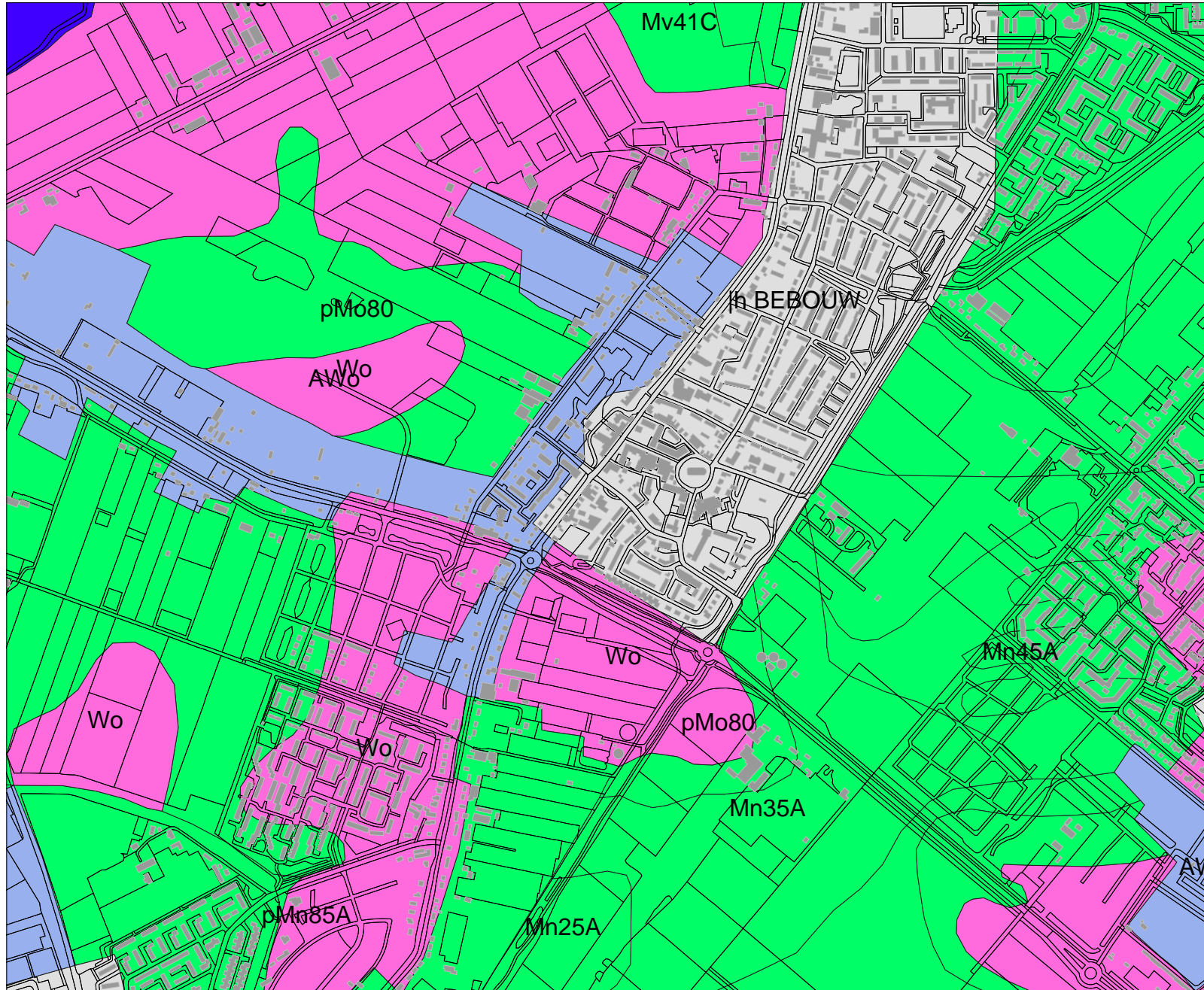

Legenda

- WAARNEMINGEN
 - VONDSMELDINGEN
 - ONDERZOEKSMELDINGEN
 - HUIZEN
 - TOP10 ((c)TDN)
 - PROVINCIES
- MONUMENTEN**
- archeologische waarde
 - hoge archeologische waarde
 - zeer hoge archeologische waarde
 - zeer hoge arch waarde, beschermd
- IKAW**
- zeer lage trefkans
 - lage trefkans
 - middelhoge trefkans
 - hoge trefkans
 - lage trefkans (water)
 - middelhoge trefkans (water)
 - hoge trefkans (water)
 - water
 - niet gekarteerd

Bijlage 4: Bodemkaart afkomstig uit Archis II

Legenda

- HUIZEN
 - TOP10 ((c)TDN)
 - PROVINCIES
- BODEM ((c)Alterra)**
- Associaties
 - Brikgronden
 - Bebouwing
 - Dijk, bovenlandstrook
 - Dikke eerdgronden
 - Fluviaale afz ouder pleistoceen
 - Groeve, gegraven, mijnstort
 - Kalksteenverweringsgronden
 - Oude rivierkleigronden
 - Overige oude kleigronden
 - Ondiepe keileemgronden
 - Leemgronden
 - Zeekleigronden
 - Mariene afz ouder pleistoceen
 - Niet-gerijpte minerale gronden
 - Oude bewoningsplaatsen
 - Rivierkleigronden
 - Kalk lutumarme gronden
 - Veengronden
 - Moerige gronden
 - Water, moeras
 - Podzolgronden
 - Kalkloze zandgronden
 - Kalkhoudende zandgronden

